

ZILLEGHEM

T-kruispunt Snellegemsestraat en Sint-Laurentiusstraat
"Bazar Miny"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

30ste jaargang nr 3

juli-augustus-september 2009

verantw. uitg.: B. Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
“PASTOOR RONSE”

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

CAPPON Géry, *Epidemieën in de veestapel in 1745-'46 en 1770-'73.*
Een sociaaleconomisch drama, p.83

CAPPON Géry, *Vroeger & Nu. T-kruispunt Snellegemsestraat en Sint-Laurentiusstraat*, p.99

DEMAREE Jos, *De familie Demarée in Zedelgem: 1790-1805*, p.102

DENYS Bertrand, *Op de boekenplank*, p.113

DENYS Bertrand, *Activiteiten*, p.118

juli-augustus-september 2009 – 30ste Jaargang Nr 3

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou	B. J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Géry Cappon	Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelgem
André Ramon	Prof. Nelisstraat 26, 8211 Aartrijke
Johan Braet	Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Paul Vandenbussche	Guido Gezellelaan 44, 8210 Loppem
Johan Verplancke	Torhoutsesteenweg 396, 8210 Veldegem
Noël Denolf	Snellegemsestraat 118, 8210 Zedelgem
André Vanhevel	Belledreef 4, 8210 Veldegem

website: www.bloggen.be/heemkundezedelgem

Lidmaatschap: € 7,50

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 26, 8211 Aartrijke

Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B. J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem

Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

Epidemieën in de veestapel in 1745-'46 en in 1770-'73.

Een sociaaleconomisch drama.

Sinds enkele jaren worden we meermaals geconfronteerd met ziekten in de veestapel, in de varkensteelt en bij het pluimvee, waardoor de familiale landbouwbedrijven meestal een ernstige financiële klap krijgen en de consument telkens opnieuw het vertrouwen verliest in de vleessector. De agro-industrie krijgt in de media de 'zwarte piet' doorgeschoven en op politiek niveau zijn de klappen al even raak. De 'dioxinekippen' lagen (mee) aan de basis van een politieke ommezwaai en de historische regeringswissel bij de parlamentsverkiezingen van juni 1999. Deze problematiek eindigt niet aan de Belgische grens en krijgt bovendien meer en meer een Europese aanpak. Denk hierbij aan o.a. BSE (gekkedoeienziekte) en aan het mond- en klauwzeer, dat in Nederland, maar vooral in Groot-Brittannië ongekende proporties aannam.

Dierenziektes met epidemische proporties zijn van alle tijden. Ook in het Ancien Régime, o.a. in de jaren 1745-1746 en 1770-1773, werden onze voorouders geconfronteerd met een brutale sterfte in de veestapel met alle dramatische sociaaleconomische gevolgen vandien, vooral omdat onze streken toen bijna uitsluitend agrarische activiteiten kenden. M.a.w. de hele bevolking werd rechtstreeks getroffen.

Het betreffende archiefstuk ¹ geeft ons een kwantitatief beeld van een regio van meer dan twintig gemeenten in de polders en in de zandstreek met inbegrip van de stad Brugge. De hele regio

¹ RAB, Fonds Sanders nr. 400. *'Liste van den nombre van peerden en koeyen van drye jaeren oudt ende daer boven...'*

wordt betiteld met 'het district Dudzele', waartoe o.m. Loppem en Zedelgem behoorden. De ziekte wordt onder de algemene term epizoötie vermeld. Anderzijds weten we uit de tellingen van de paarden, die gevrijwaard waren voor de besmetting, dat het een specifieke runderziekte betrof: longontsteking, miltvuur, anaplasmosose of mond- en klauwzeer.

Periode 1744-1749

Bij de telling werden enkel runderen vanaf drie jaar opgenomen en wordt uit het cijfermateriaal duidelijk dat de *contagieuse sieckte* (besmettelijke ziekte) zich manifesteerde in 1745 en 1746. In tabel 1 van de bijlage en uit de grafische voorstelling (grafiek 1) is het overduidelijk dat de poldergemeenten met hun typische grote landbouwexploitaties en hun vele weilanden het ergst getroffen waren. De gemeenten Zuienkerke, Houtave en Dudzele kenden een terugval van de veestapel van 50 tot 60 procent. Beernem en Sint-Joris daarentegen noteerden een verlies van slechts acht à tien procent tegenover het referentiejaar 1744. Deze gemeenten zijn gelegen in een armzalige zandstreek met veel heidegrond (Bulskampveld), waar de landbouwexploitaties van kleine omvang waren. Een klein landbouwbedrijf is uiteraard nauwelijks een potentieel voor aanzienlijke veesterfte.

De gemeenten **Loppem** en **Zedelgem** scoorden iets beter dan het gemiddelde van de onderzochte regio. In 1745 verloor Loppem 21 procent van de veestapel (van 210 naar 166), Zedelgem 24 procent (van 383 naar 292).

In het jaar 1746, het tweede jaar van de epidemie, kon de veestapel zich kwantitatief handhaven. Vooral die gemeenten die het zwaarst getroffen waren in 1745, kenden een positieve kentering. Vanaf 1747 wordt er opnieuw een algemene stijging waargenomen, die in 1749 -het laatste jaar van de tellingen-

cijfers deden optekenen die de crisisjaren in het vergeetboek duwden. De meeste gemeenten scoorden inmiddels positief: Loppem 126 en Zedelgem 108 procent tegenover het referentiejaar 1744. Vooral Sint-Michiels, Houtave en Stalhille, die zware klappen geïncasseerd hadden, waren de crisis nog niet te boven gekomen. Voor Sint-Michiels werd zelfs nog een achterstand van twintig procent opgetekend.

In deze context kan Brugge niet over het hoofd gezien worden. In 1744 telde Brugge niet minder dan 675 runderen. Enkel Houtave (707) en Dudzele (776) lieten een hoger cijfer noteren. Bijna veertig procent van de Brugse veestapel bezweek aan de besmettelijke ziekte. In 1749 telde de stad opnieuw 713 runderen. Dit bewijst voldoende dat Brugge 'intra muros' toen nog over veel onbebouwde grond beschikte, die voor weiland aangewend werd.

Periode 1770-1773

In 1769-1776 ² had de landbouwsector opnieuw af te rekenen met een besmettelijke ziekte in de veestapel, weliswaar in mindere mate dan in 1745-1746. Toch kan gesproken worden van een epidemie, omdat het gemiddelde verlies aan runderen opliep tot circa twintig procent tegenover de tellingen van 1770, die telkens op 31 mei verricht werden. Ook nu weer kon het verlies in Beernem beperkt gehouden worden tot nauwelijks acht procent, terwijl nogmaals de poldergemeenten de grootste verliezen lieten optekenen, die varieerden van 25 tot 35 procent. In **Loppem** waren de gevolgen van de runderziekte eerder beperkt: nauwelijks tien procent (van 265 naar 238) verlies,

² De epidemie deed zich voor in de periode 1769-1776. Het archiefstuk vermeldt slechts gegevens voor de periode 1770-1773.

terwijl **Zedelgem** ruim de lijst aanvoerde met een verlies van 36 procent (van 421 in 1770 naar 270 in 1772).

Voor gedetailleerd cijfermateriaal: zie tabel 2 en grafiek 2.

Overheidsmaatregelen

Met haar decreet van 11 januari 1770 ³ bekrachtigde Maria Theresia van Oostenrijk de bestaande wetgeving, met het doel *dese siekte te stutten*.

Aangifte

Zodra de besmettelijke ziekte uitbrak, moest de eigenaar dit binnen 24 uur aan de wethouders melden, zoniet werd een boete van honderd gulden opgelegd. Die boete kon nog, afhankelijk van geval tot geval, ernstig opgedreven worden indien *heymelyk ende op hun eygen macht gedolven hebben eene ofte meer van hunne beesten gestorven van siekte*. Uiteraard waren de boetes nog meer uitgesproken bij verkoop van besmette dieren. Ook de verkoop van gezonde runderen, zonder *gesontbrief* (= gezondheidsattest), die met besmette dieren in aanraking gekomen waren, was strafbaar.

Taak van de wethouder

De wethouder was belast met de opmaak van de *prysye*, waarbij alles in rekening gebracht werd: zieke en gezonde dieren, hooi,

³ De Le Court J. *Receuil des anciennes ordonnances de la Belgique*, Troisième série – Pays-Bas Autrichiens 1700-1794, Tôme X, Bruxelles 1901

stro, voedsel en mest ⁴. Deze *prysye* werd overgemaakt aan het hoofdcollege van de kasselrij, die de eigenaar integraal vergoedde voor de geleden schade, tenzij de eigenaar verzuimd had om aangifte te doen.

De wethouder had bovendien de bevoegdheid om alle dieren, dus ook de gezonde, te doen vernietigen met inbegrip van alle honden en katten, die zich bevonden in het *beluyck* van de eigenaar. De afgemaakte dieren werden ter plaatse gedolven in een put van minstens acht voet (ca. 2,40 m) diepte. Hetzelfde gold voor de mest en de aal. Stro, hooi en voedsel werden meestal verbrand.

Reeds bij de eerste besmettingshaard moest de wethouder het voorval publiceren en moesten de inwoners binnen 24 uur hun konijnen slachten, zoniet werd een boete opgelegd van 30 gulden. Ook de *brandewynstokers*, die dieren fokten, ontsnapten niet aan de dans van de wethouder. Er werd gevreesd dat de besmetting overgedragen zou worden via de gelagzaal, *alwaer sy hunne spoele verkoopen*. Indien de stokerij gelegen was op minder dan 1500 stappen van een besmette haard én in de stallen bij de stokerij werden enkel gezonde dieren aangetroffen, moesten deze onverwijld samen met het vereiste gezondheidsattest overgebracht worden naar het vleeshuis om aldaar onmiddellijk geslacht te worden. Het alternatief bestond in de overbrenging van het hoornvee naar *ydele stallen* (= lege stallen) in dezelfde parochie op meer dan 1500 stappen van een besmette haard. Indien hieraan geen gevolg gegeven werd, werd de stokerij verbeurd verklaard met aanslag van alle

⁴ Stalmest was zeer belangrijk, omdat dit de enige meststof was om de landerijen vruchtbaar te houden of te maken. De landbouwers hielden eraan om de runderen op stal te houden, runderen in de weide leverden een verlies aan meststof op.

stokerijmiddelen en vernietiging van alle dieren zonder enige vergoeding.

Publicatieverplichtingen

Elke landbouwer die geconfronteerd werd met de besmettelijke ziekte moest aan de straat bij zijn woning een kennisgeving afficheren: *eenen pael van de hoogte van minstens ses voeten, van boven gehecht met een vierkante planke van de breedte van eenen voet, die sy zullen aldaer laeten staen vier weken naer dat de besmette beesten zullen gereynigt geweest zyn.* Hetzelfde gold voor die weiden waar de dieren gegraasd hadden en op die plaatsen waar de dierenresten gedolven werden. Indien aan deze eisen niet voldaan werd, kon de eigenaar de boete van 25 gulden niet ontlopen.

Vervoer van dieren en afgeleide producten

In periodes van besmettelijke ziekten was het verboden om dieren te vervoeren om *te beletten dat de besmethede elders sich niet verbreyde* (= uitbreiden van de besmettelijke ziekte verhinderen). De voermannen konden hiervoor beboet worden en de vervoerde dieren werden afgemaakt.

Het vervoer van *vet ofte roed niet gesmolten*, gezouten dierenhuiden, hoornen en dierenkoppen werd eveneens verboden. De goederen konden verbeurd verklaard worden en evenzeer de ingezette paarden en de voertuigen.

Met een *versekerbrief* (=vergunning), afgeleverd door de wethouder, was transport van gezonde dieren tussen zonsopgang en -ondergang, maar dan onder strenge voorwaarden, toegelaten, maar niet door die parochies waar de besmettelijkste ziekte heerste. In de bestudeerde regio ontsnapte geen enkele parochie

aan de epidemie, waardoor van vervoer van gezonde dieren geen sprake kon zijn.

Verkoopsvoorwaarden

Verkoop en aankoop van runderen door *kutsers* (= kooplui) was ten strengste verboden, tenzij zij beschikten over een permissie van het hoofdcollege van de kasselrij van het Brugse Vrije. Zelfs zolang de verkoop niet definitief gesloten was, mocht de *kutsers* het dier niet aanraken noch naderen op minder dan vijf stappen. Voor alle overtredingen kon de koopman een *contraventie* (= proces-verbaal) oplopen en was het hem verboden gedurende een maand nog een stal met gezonde dieren te betreden.

De slaggers vielen niet onder deze *dispositie* (=schikkingen, maatregelen), maar het was hun wel verboden een hond mee te nemen bij bezoek aan veetelers. Loslopende honden moesten zelfs gedood worden, met uitzondering van deze die voor de jacht en bij de schaapskudden werden ingezet.

Boeten

Bij de minste overtreding van een artikel van dit decreet werd onverbiddelijk gesanctioneerd. De opbrengst van de boeten werd op 50/50-basis tussen de *aenbrenger* (= aanklager) en de *officier* verdeeld.

Het belang van de veestapel en van de paarden

Het belang van de veestapel kan getoetst worden aan het bevolkingscijfer, waarbij van de bevolkingstellingen van 1748 gebruik wordt gemaakt. Wat is de verhouding tussen de grootte van de veestapel en het bevolkingsaantal?

Uit de berekening van die verhoudingen worden regionale verschillen opgetekend. In de zandstreek wordt een vaste waarde bekomen van circa 34 procent tegenover een sterk hogere én variërende waarde voor de polders (zie onderstaande tabel).

Regio	parochie	%
Zandstreek	Beernem	32.9
	Jabbeke	34.1
	<i>Zedelgem</i>	34.6
	<i>Loppem</i>	34.9
	Sint-Michiels	35.3
Polders	Stalhille	71.8
	Meetkerke	81.0
	Zuienkerke	106.4
	Houtave	161.4

Dit betekent dat voor de zandstreek per honderd inwoners 33 à 35 stuks grootvee wordt geteld.

In analogie volgt hierna voor dezelfde parochies het belang van de paarden in de agrarisch sector. Hierbij wordt uitgegaan van het gemiddelde aantal paarden in 1747 en in 1749 (zie tabel) en van het bevolkingscijfer uit 1748.

Regio	parochie	%
Zandstreek	Beernem	7.8
	Jabbeke	8.8
	<i>Zedelgem</i>	6.0
	<i>Loppem</i>	9.2
	Sint-Michiels	7.4
Polders	Stalhille	18.3
	Meetkerke	20.9
	Zuienkerke	26.4
	Houtave	22.8

Voor de parochies in de zandstreek wordt een cijfer genoteerd van 7 à 9 paarden per honderd inwoners. In de polders loopt dit op tot het drievoudige.

Het lagere cijfer in de zandstreek is te wijten aan de veel kleinere landbouwuitbatingen, die op hun beurt het gevolg zijn van de versnippering van het areaal ten gevolge van de demografische revolutie, alsook uiteraard van de lagere kwaliteit van de grond, die minder 'paardenkracht' vereist.

Opmerkelijk hierbij is het grote verschil tussen Loppem (9,2) en Zedelgem (6,0). Het uiterst laag aantal landbouwbedrijven in de huidige deelgemeente Veldegem haalt ongetwijfeld het Zedelgemse cijfer fors naar beneden. Zie ook tabel 3 en grafiek 3.

Besluit

Met de overheidsmaatregelen was het de bedoeling om zoveel mogelijk besmette haarden te isoleren en d.m.v. slachtingen de epidemie zo vlug mogelijk uit te roeien. Daarbij werden eveneens gezonde dieren geslacht. De uitbreiding van de

epidemie moest hierdoor en ook door vervoersbeperkingen aan banden gelegd worden.

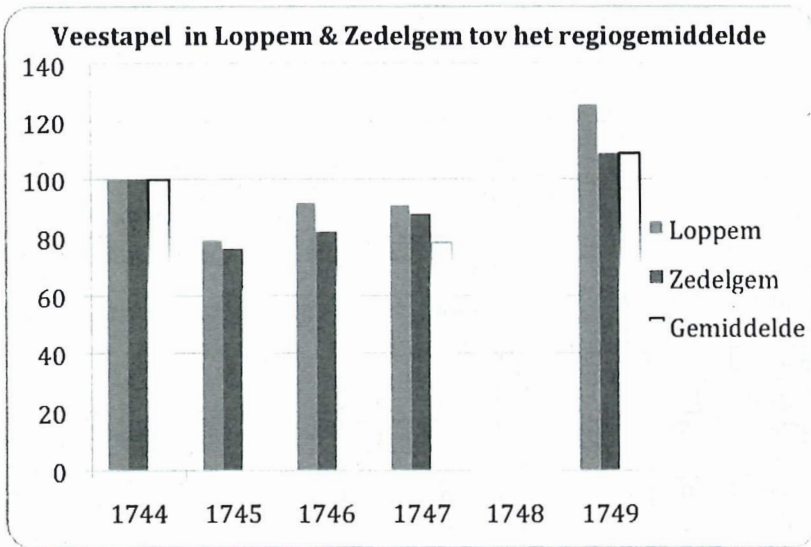
Om de kans op succes van de getroffen maatregelen te ondersteunen werden drie aanvullende acties ondernomen: de vergoeding van de geleden schade, de invoering van hoge boetes bij overtredingen van het decreet en de beloning aan de aangevers, wat een discutabele maatregel is. Een medaille met twee zijden: het is een sociaal controlemiddel, dat elke besmette haard aanwijst, maar ook verraad van collega-landbouwers inhoudt. M.a.w. het individuele (geldelijke) belang is aan het collectieve ondergeschikt.

Het cijfermateriaal uit het bovenvermelde archiefstuk, is bruto cijfermateriaal: de totaliteit aan gestorven en aan gezonde geslachte runderen per parochie. De verhouding tussen zieke dieren en gezonde geslachte runderen is spijtig genoeg niet gekend. Die proportie zou nog een gedetailleerder beeld opleveren van elke lokale situatie, o.m. een vergelijking van het optreden van de wethouders in de verschillende parochies, het aantal besmette haarden, het aantal geslachte dieren ...

Wel overduidelijk is het enorme drama op sociaaleconomisch vlak. In een agrarische regio wordt elke inwoner rechtstreeks getroffen: de landbouwer, de landsman, de knechten en meiden, de veekooplieden, de slagers... en in het algemeen de hele bevolking, die toen grotendeels zelf moest instaan voor haar behoeften: hier, specifiek rundvlees, maar evenzeer melk en de afgeleide producten zoals kaas en boter. Grotere landbouwexploitaties beschikten tijdelijk over onvoldoende producten om op de markt aan te bieden.

Grafiek 1: De evolutie van de veestapel in Loppem en Zedelgem vergeleken met het regiogemiddelde (1744-'49)

1744 is het referentiejaar en 1745 het crisisjaar, waarbij je merkt dat Loppem en Zedelgem minder zijn getroffen dan het gemiddelde van de regio. De algemene heropleving in de hiernavolgende jaren is in Loppem het sterkst.

Tabel 1: De veestapel in de periode 1744-1749

Hierna worden 21 parochies –weliswaar in herwerkte vorm- opgenomen, die in het archiefstuk voorkomen. Per jaar zijn twee kolommen voorzien: het aantal getelde runderen (AR) en de procentuele omzetting (%), waarbij het referentiejaar 1744 op honderd procent is vastgelegd om onderlinge vergelijkingen te vereenvoudigen.

De parochies zijn zodanig gerangschikt dat ze voor het crisisjaar 1745 in dalende volgorde aan procentueel overschot zijn opgesomd. Sint-Joris (nr. 1) heeft dus het minst onder de crisis geleden.

Loppem en Zedelgem bekleden de plaatsen zes en zeven.

	Parochie	1744		1745		1746		1747		1749	
		AR	%	AR	%	AR	%	AR	%	AR	%
1	Sint-Joris	97	100	90	92.8	88	90.8	98	101.0	113	116.5
2	Beernem	343	100	311	90.6	315	91.8	329	95.9	331	96.5
3	Assebroek	75	100	66	88.0	73	97.3	80	106.7	80	106.7
4	St-Andries	257	100	210	81.7	244	94.9	254	98.8	336	130.7
5	Oostkamp	650	100	528	81.2	556	85.5	571	87.8	689	106.0
6	Loppem	210	100	166	79.0	172	91.9	192	91.4	265	126.2
7	Zedelgem	383	100	292	76.2	313	81.7	336	87.7	416	108.6
8	St-Catharina	82	100	61	74.4	59	72.0	66	80.5	82	100.0
9	Snellegem	185	100	135	73.0	158	85.7	162	87.6	196	105.9
10	Waardamme	85	100	62	72.9	64	75.3	70	82.4	118	138.8
11	Brugge	675	100	437	64.7	416	61.6	480	71.1	713	105.6
12	Varsenare	203	100	130	64.0	137	67.5	161	79.3	212	104.4
13	St-Michiels	132	100	81	61.4	88	66.7	88	66.7	106	80.3
14	Jabbeke	229	100	130	56.8	159	59.4	188	82.1	263	114.8
15	Meetkerke	200	100	111	55.5	113	56.5	136	68.0	233	116.5
16	Koolkerke	198	100	107	54.0	160	80.8	175	88.4	251	126.8
17	Sint-Pieters	189	100	101	53.4	112	59.3	128	67.7	237	125.4
18	Dudzele	776	100	379	48.8	493	63.5	586	75.5	826	106.4
19	Houtave	707	100	312	44.1	323	45.7	356	50.4	670	94.8
20	Zuienkerke	480	100	191	39.8	278	57.9	370	77.1	599	124.8
21	Stalhille	257	100	102	39.7	135	52.5	157	61.1	229	89.1
	TOTAAL	6413	100	4002	62.4	4456	69.5	4983	77.7	6965	108.6

Tabel 2: De veestapel in de periode 1770-1773

Hierna volgt de tabel –in herwerkte vorm- van de 21 parochies, die in het archiefstuk voorkomen. Per jaar zijn twee kolommen voorzien: het aantal runderen (AR) en het procentuele cijfer (%), waarbij 1770 als referentiejaar is genomen.

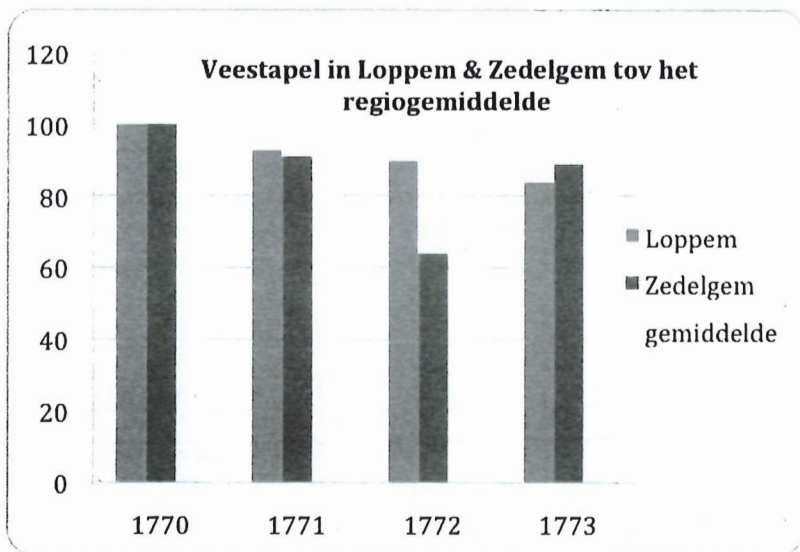
De parochies zijn zodanig gerangschikt dat ze voor het crisisjaar 1772 in stijgende volgorde aan procentueel verlies opgesomd zijn.

Loppem en Zedelgem bekleden respectievelijk de plaatsen drie en eenentwintig.

	Parochie	1770		1771		1772		1773	
		AR	%	AR	%	AR	%	AR	%
1	Waardamme	107	100	106	99.1	102	95.3	110	102.8
2	Beernem	334	100	331	99.1	316	94.6	309	92.5
3	Loppem	265	100	246	92.8	238	89.8	224	84.5
4	Houtave	538	100	487	90.5	472	87.7	636	118.2
5	Varsenare	205	100	186	90.7	176	85.9	211	102.9
6	St-Michiels	117	100	101	86.3	98	83.8	96	82.1
7	Sint-Joris	122	100	120	98.4	102	83.6	102	83.6
8	Oostkamp	744	100	680	91.4	621	83.5	630	84.7
9	Snellegem	196	100	174	88.8	163	83.2	166	84.7
10	St-Catharina	93	100	80	86.0	75	80.6	70	75.3
11	Jabbeke	262	100	244	93.1	210	80.2	236	90.1
12	St-Andries	351	100	306	87.2	281	80.1	291	82.9
13	Stalhille	217	100	143	65.9	170	78.3	194	89.4
14	Dudzele	799	100	633	79.2	621	77.7	701	87.7
15	Koolkerke	210	100	187	89.0	160	76.2	178	84.8
16	Assebroek	86	100	71	82.6	65	75.6	69	80.2
17	Zuikerkerke	632	100	477	75.5	473	74.8	556	88.0
18	Meetkerke	219	100	183	83.6	160	73.1	181	82.6
19	Sint-Pieters	208	100	167	80.3	147	70.7	122	58.7
20	Brugge	790	100	509	64.4	485	61.4	528	66.8
21	Zedelgem	421	100	382	90.7	270	64.1	373	88.6
	TOTAAL	6916	100	5813	84.1	5405	78.2	5983	86.5

Grafiek 2: De evolutie van de veestapel in Loppem en Zedelgem vergeleken met het regiogemiddelde (1770-'73)

In 1772 vertoont Zedelgem ten opzichte van Loppem en het regiogemiddelde een flinke terugval: eenderde van de veestapel in Zedelgem is tov 1770 verloren.

Tabel 3: Paardentellingen in de periode 1744-1749

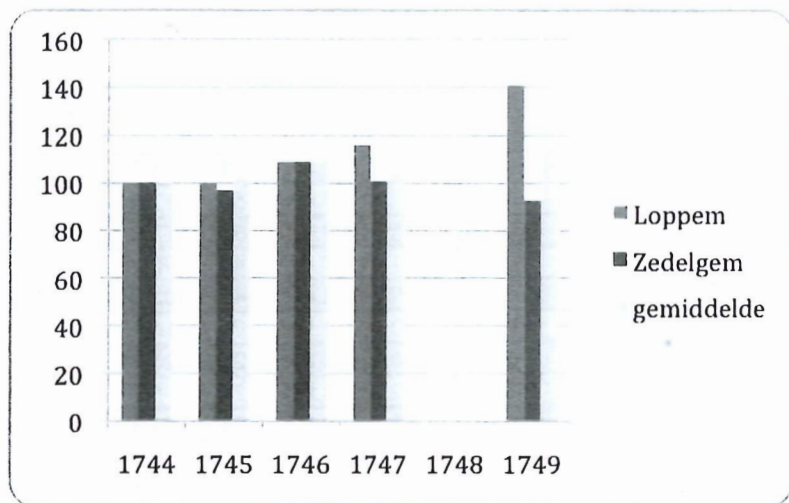
Hierna volgt de tabel met de tellingen van de paarden in de periode 1744-1749, waarbij de parochies alfabetisch gerangschikt zijn. Per tellingsjaar zijn twee kolommen voorzien: het aantal paarden (AP) en de procentuele omrekening naar het referentiejaar 1744.

In tegenstelling tot de runderen is er bij de paarden geen sterfte door epidemieën.

	parochie	1744		1745		1746		1747		1749	
		AP	%	AP	%	AP	%	AP	%	AP	%
1	Assebroek	18	100	22	122.2	22	122.2	22	122.2	22	122.2
2	Beernem	73	100	74	101.4	87	119.2	84	115.1	78	106.8
3	Brugge	364	100	336	92.3	375	103.0	372	102.2	397	109.1
4	Dudzele	184	100	194	105.4	197	107.1	188	102.2	220	119.6
5	Houtave	84	100	92	109.5	93	110.7	95	113.1	105	125.0
6	Jabbeke	51	100	52	102.0	56	109.8	58	113.7	60	117.6
7	Koolkerke	47	100	48	102.1	58	123.4	55	117.0	50	106.4
8	Loppem	44	100	44	100.0	48	109.1	51	115.9	62	140.9
9	Meetkerke	54	100	56	103.7	51	94.4	49	90.7	54	100.0
10	Oostkamp	139	100	144	103.6	159	114.4	146	105.0	158	113.7
11	St-Andries	62	100	67	108.1	70	112.9	71	114.5	68	109.7
12	St-Catharina	23	100	23	100.0	26	113.0	28	121.7	26	113.0
13	Sint-Joris	21	100	24	120.0	22	110.0	20	95.2	23	109.5
14	St-Michiels	23	100	24	104.3	23	100.0	24	104.3	31	134.8
15	Sint-Pieters	47	100	54	114.9	59	125.5	56	119.1	65	138.3
16	Snellegem	40	100	44	110.0	45	112.5	45	112.5	45	112.5
17	Stalhille	62	100	65	104.8	66	106.5	61	98.4	70	112.9
18	Varsenare	51	100	55	107.8	62	121.6	61	119.6	60	117.6
19	Waardamme	14	100	17	121.4	14	100.0	15	107.1	15	107.1
20	Zedelgem	69	100	67	97.1	75	108.7	70	101.4	64	92.8
21	Zuienkerke	104	100	107	102.9	113	108.7	116	111.5	122	117.3
	TOTAAL	1574	100	1609	102.2	1721	109.3	1637	104.0	1796	114.1

Grafiek 3: Paardentelling in Loppem en Zedelgem vergeleken met het regiogemiddelde (1744-'49)

Er wordt een lichte stijging van het aantal paarden vastgesteld: het gemiddelde is in vijf jaar 14 procent gestegen. Loppem, daarentegen, laat een stijging van ruim veertig procent noteren, wat de hoogste score is. Zedelgem daarentegen is de enige parochie die een terugval kent en hierdoor de rode lantaarn draagt.

Géry E. CAPPON
Patrijzenhoek 9
8210 Zedelgem

Vroeger & Nu

T-kruispunt Snellegemsestraat en Sint-Laurentiusstraat

Bij de opname van de foto op 30 mei 2009 (zie volgende pagina) is bijzondere aandacht besteed aan de plaats van de fotograaf, zodat de huidige toestand optimaal met de vroegere opname (onderstaande postkaart) kan worden vergeleken.

Postkaart Zedelgem, Snellegemsestraat. Deze postkaart behoort tot een boekje van twaalf ansichtkaarten. (Verz. Géry Cappon)⁵

Op de postkaart van omstreeks 1950 springt vooral de handelszaak van Aimé Miny, links vooraan, in het oog. Op het architecturale vlak zijn de grote lijnen van het ruim

⁵ Géry CAPPON, *De herberg Sint-Hubrecht in Zedelgem in ZILLEGHEM*, jg.1 (1980) p.19-25.

honderdjarige oude gebouw nog bewaard. Slechts enkele kleinere ingrepen hebben het gebouw een nieuw uitzicht gegeven: de bakstenen voorgevels zijn in een hedendaags crèmekleurtje geverfd, de tweekleurige gebogen streklagen boven deuren en vensters zijn vervangen of tenminste overschilderd en in het dak zijn twee veluxramen ingebouwd. De huidige uitbater, *Frietshop Sano*, heeft Gerard en Simonne Ingelbrecht, de laatste kruideniers, opgevolgd. *Frietshop Sano* heeft z'n deuren met *Lauwtjekermis* op 10 augustus 1991 geopend.

Foto dd. 30 mei 2009 (Géry Cappon)

Aan de rechterkant van de weg kunnen op de prentbriefkaart nog enigszins de tramsporen worden bemerkt. Bussen hebben al

in 1951 de tram verdrongen en in 1952 werd het opbreken van de rails uitbesteed ⁶.

Aan de overkant van de 'Bazar Miny' staat het café *De (Nieuwe) Vrede* van Richard en Louise Degrande-Tilleman ⁷, dat samen met enkele andere woningen voor o.m. de supermarkt Aldi plaats moest ruimen. Intussen heeft Aldi een nieuwe locatie en is het winkelpand op het dorp sinds 2007 leegstaand. Naast de ex-Aldi, richting Snellegem, heeft *de Post* een nieuw gebouw met een bijbehorende dienstverlening opgericht. Hiermee werd een punt gezet achter de huur van ruimten in privé-woningen (laatst bij Odiel en Maria Clarisse-Defloeo aan het P. A. Vynckelein). Met de plaatsing van de nieuwe collectoren in de Snellegemsestraat in 1995 werd het wegdek in het dorp vernieuwd en werden omgevingswerken uitgevoerd. Hierdoor ontstond o.a. een parking voor een tiental auto's (zie rechts vooraan), werd aanplanting voorzien en de bestrating, in rode steentjes aangelegd, kreeg aan elk kruispunt zebrapaden. Het voetpad kreeg bijzonder ruime afmetingen.

Als je de hele omgeving van de Sint-Laurentiuskerk, woning per woning, aandachtig bekijkt, heeft enkel de woning Miny de tand des tijds doorstaan. Elke eigenaar of bewoner van het huis heeft het karakter van dit gebouw bewaard. Een bescherming als monument in de Zedelgemse dorpskom zou geen overbodige luxe zijn.

Géry E. CAPPON

⁶ Victor DECEUNINCK, *De tram Brugge-Leke in Zedelgem in ZILLEGHEM*, jg.13 (1992), p.25-39 en *De tram Brugge-Leke in Zedelgem in ZILLEGHEM*, jg.13 (1992), p.58-76

⁷ Géry CAPPON, *De herberg de Vrede in ZILLEGHEM*, jg.14 (1993), p.102-108

De familie Demarée in Zedelgem: 1795-1810

Op 21 april 1795 huwden in Varsenare Petrus Josephus Demarée (Sint-Michiels 1764, Torhout 1851)⁸ en Joanna Strubbe, boerendochter en tevens buurmeisje van de landbouwersfamilie Demarée uit Varsenare. Meteen trokken zij naar Zedelgem. De moeder van de bruid was trouwens een Zedelgemse: met name Regina Deketelaere (° 1747), dochter van Jacobus Deketelaere⁹, eigenaar van meerdere Zedelgemse boerderijen.

De prekadastrale legger¹⁰

Binnen het kader van mijn genealogisch onderzoek en de bijbehorende familiegeschiedenis leidde een kadastrale nummering mij naar de woonplaats van het gezin Demarée-Strubbe in Zedelgem. Dit kadaster, daterend uit 1803, is een prekadastraal instrument dat zowel eigenaars als pachters vermeldde: een lijst van alle percelen, weliswaar zonder kaart...

⁸ De bruidegom was de zoon van Petrus Guilielmus Demarée (°Meulebeke 1726, + Varsenare 1811). Petrus Josephus zou volgens een lijst van "politiek volwassen mannen (>21jaar)" uit 1806 al sinds 1790 in Zedelgem hebben verbleven. Vermoedelijk was hij knecht op de hoeve van Jacobus Deketelaere. Zedelgem was voor P. J. Demarée geenszins een onbekende.

⁹ Jacobus Deketelaere: geboren in Zedelgem in 1721 en gestorven in Varsenare in 1807.

¹⁰ RAB, Gemeentearchief Zedelgem-Hedendaags archief, nr. 105

Merkwaardig, maar van onschatbare waarde is de conversiekolom tussen deze nieuwe kadastrale nummers en de systeemnummering van het Landboek van Pieter Lust uit 1674¹¹. Dankzij deze conversie kan met het nodige geduld en de vereiste concentratie en nauwgezetheid een kaart worden gereconstrueerd.

Petrus Josephus Demarée¹² wordt meerdere keren als pachter vermeld en bewoonde een hoeve in sectie E: de nummers 184-187, wat overeenstemt met de artikelen 55 tot en met 58 van het 12de *Begin* van de *Ommeloper*. Deze akkers waren eigendom van Jacobus Deketelaere. Het is helemaal niet ondenkbaar dat precies door zijn huwelijk Petrus Josephus Demarée pachter op een hoeve werd, die eigendom was van Jacobus Deketelaere, de grootvader van zijn kersverse bruid Joanna Strubbe.

55	184	akkers jacobus Deketelaere (van Jacobus Deketelaere) Ommeloper	marée julysh cult	Sande	1-2-32
56 57	185	heltaren Strubbe Kester	Petrus marée	Sande	2-1-52
58	186	Dinkelken	Petrus	Wongers	1-2-0
	187	Dinkelken	Petrus	Wongers	...

Fragment uit het register van 1803 met eigenaar (De)Ketelaere Jacobus en pachter Marée Joseph Cult (cultivateur). De roepnaam van

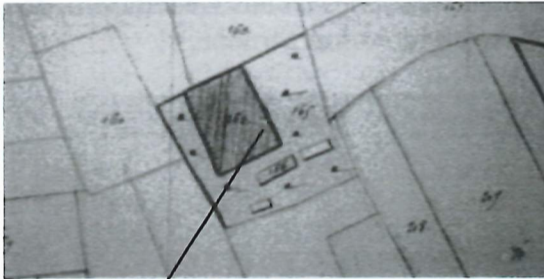
¹¹ Bij Landboeken (ook *Ommelopers* genoemd) werd het grondgebied in *Beginnen* opgedeeld. Elk perceel werd tekstueel beschreven en van een volgnummer voorzien, telkens vanaf één te beginnen. RAB, Verzameling Jonckheere nr. 1058 en *Ommelopers Mestdag* nr. 1115

¹² Hij wordt telkens als Pieter Joseph Marée cult(ivateur) vermeld.

Petrus Josephus was **Joseph** om elk misverstand met zijn vader Pieter Guillielmus te vermijden.

De hoeve, geëxploiteerd door het gezin Petrus Josephus en Joanna Demarée-Strubbe, was ten zuiden van de Sint-Laurentiuskerk van Zedelgem gelegen: langs een landweg in de nabijheid van de Brugsestraat (Zuidwege-Aartrijke)¹³, aangelegd in 1856. In de 17de eeuw werd deze landweg de *Gorrebroeckstraete* genoemd: nu deels de Strubbenslag en deels de Molendamstraat.

Josephus Demarée pachtte ongeveer 20 ha. Al deze landerijen waren in de nabijheid van de hoeve gelegen.

Hoeve Demarée met prekadastraal nr.
160

Fragment uit de pré-
kadastrale kaart van
1810

**hoeve Demarée-
Strubbe**

In 1810 eigendom
geworden van Pieter
Vanpoucke en niet
meer verpacht aan de
familie Demarée (zie

Tussen de Faliestraat en de Berkenhagestraat had *den Wyngaerde* uit Brugge¹⁴ drie percelen land in eigendom, die in 1803 door *Pieter Marée Cult.* werden gepacht. Betreft het hier

¹³ In de volksmond: het *Aertrycks Kassietje*

¹⁴ Dit is het Brugse Begijnhof. De percelen land waren in het 15de *Begin* gelegen.

Petrus Josephus Demarée of zijn vader Petrus Guilielmus (+1811), die in Varsenare een hoeve van het Brugse Begijnhof pachtte? Mogelijks kan verder onderzoek hierover uitsluitsel geven. Ook na de verhuis van Petrus Josephus Demarée naar Torhout (zie verder) bleven deze drie percelen land in pacht..

1	Jacob De Speel	36-10-22-
2	Joachim De Hoijer	36-42-7-
3	Jo ^z Noellaert	49-32-13-
4	Josephus Adriaens	56-8-
5	Joseph Demarée	15-18-14-
6	Josephus De Hoijer	9-38-24-
7	Jo ^z De Honneste	12-47-16-
8	Jo ^z Van Houttebeke	53-44-28-
9	Marcel Demaelenae	49-39-48-
10	Marcel De Hoesch	46-45-38-

Lijst van Zedelgemse landbouwbedrijven met hun oppervakte in ha-a-ca (detail).

Vermoedelijk uit de periode 1805-1810. De hoeve van *maire* Josephus Adriaens was 56ha 8a; Joseph Demarée beboerde 15ha 18a 14ca.

Verwant met de *maire* van Zedelgem

Door zijn huwelijk met Joanna Strubbe was Petrus Josephus Demarée verwant met Josephus Adriaens, de *maire* van Zedelgem¹⁵. Hij was gehuwd met Anna Theresia Deketelaere (°Zedelgem 1764), een jongere zus van zijn schoonmoeder

¹⁵ Josephus Adriaens was in 1756 in Torhout geboren en in 1844 in Zedelgem overleden.

Regina Deketelaere. Maire Josephus Adriaens was m.a.w. de oom van Petrus Josephus Demarée.

Josephus en Anna Theresia Adriaens-Deketelaere en Petrus Josephus en Joanna Demarée-Strubbe waren buren. De maire woonde op de hoeve ten oosten van de familie Demarée. Ook de hoeve Adriaens-Deketelaere was in 1803 eigendom van zijn schoonvader Jacobus Deketelaere.

Petrus Josephus Demarée was gemeenteraadslid van Zedelgem en zetelde ook in het *Bureel van Weldadigheid* ¹⁶. Het zou geenszins verwonderlijk zijn, mochten de familiebanden hierin niet hebben meegespeeld. Het volgende voorbeeld zet dit vermoeden alleen maar kracht bij.

Tussen 1805 en 1810 werd Petrus Josephus Demarée door zijn oom Josephus Adriaens voorgedragen om het jaarlijkse belastinggeld te innen, ongetwijfeld een ondankbare taak... Hierna wordt voor het kalenderjaar 1810 de officiële goedkeuring van de aanstelling van de vijf inners van de belastingen door de Prefect van het *Département de la Lys* (Leiedepartement) afgebeeld (p.108).

Hertrouwd en verhuisd

Na de geboorte van hun derde kind overleed zijn vrouw Joanna Strubbe in 1798 en hertrouwde Petrus Josephus Demarée op oudejaarsavond 1799 met Maria Anna Maertens, die hem zes kinderen schonk

¹⁶ Het *Bureel van Weldadigheid* werd later tot de Commissie van de Openbare Onderstand omgedoopt en bij de fusie van gemeenten in 1977 werd ook deze naam gewijzigd in OCWM (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn).

ARRÊTE.

LE PRÉFET Du Département de la Lys,

Vu la lettre du Maire de la Commune de Zedelghem lequel désigne cinq personnes pour remplir les fonctions de Répartiteurs des Contributions directes de l'an 1810.

Nommé en vertu de l'article 9 de la Loi du 3 Frimaire an 7, aux fonctions de Répartiteurs,

SAVOIR:

Jean Vanhollebeke
P. J. Demarée
Pr. Pattyn
Ch. Cools à Aertrycke
Pr. Strubbe à Lophem

Le Maire de la Commune de Zedelghem est chargé de notifier à chacun des Répartiteurs ci-dessus désignés l'arrêté de ses nominations et de les convoquer de suite, pour procéder, sans délai, aux opérations dont ils sont chargés par la Loi.

Bruges le 21 Juin 1809

ARRÊTE

LE PREFET du

Département de la Lys

Vu la lettre du Maire de la Commune de Zedelghem lequel désigne cinq personnes pour remplir les fonctions de Répartiteurs¹⁷ des Contributions directes de l'an 1810.

Nommé en vertu de l'article 9 de la Loi du 3 Frimaire an 7, aux fonctions de Répartiteurs.

SAVOIR:

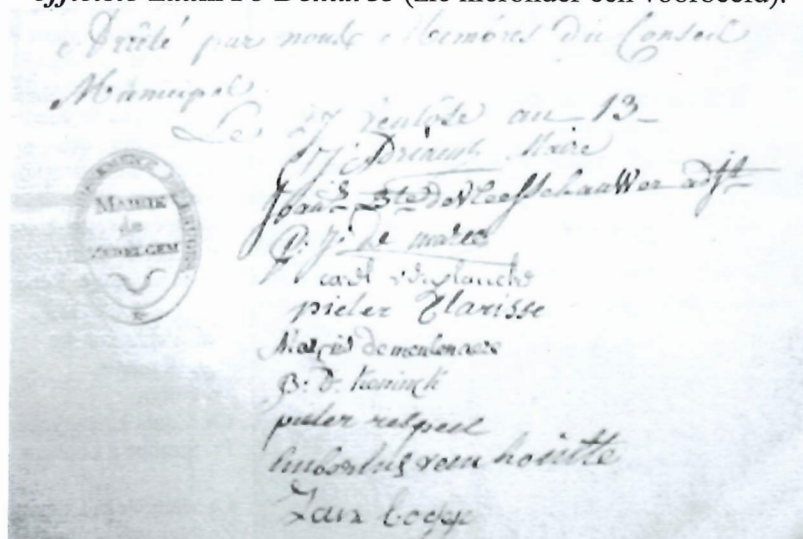
Jean Vanhollebeke
P. J. Demarée
Pr. Pattyn
Ch. Cools à Aertrycke
Pr. Strubbe à Lophem

Le Maire de la Commune de Zedelghem est chargé de notifier de sa nomination et de les convoquer de suite, pour procéder, sans délai, aux opérations dont ils sont chargé par la Loi.

Bruges le 21 juin 1809

¹⁷ Répartiteur is een afgeleide term uit het Ancien Régime, waarbij de belastingen volgens de *repartitielijsten* geïnd werden en waarbij de *pointers* hun rol in de berekeningen hadden. De belastingen daarentegen werden door de ontvanger geïnd.

Petrus Josephus Demarée tekende meestal de akten met zijn officiële naam PJ Demaree (zie hieronder een voorbeeld).

Arrêté par nous membres du Conseil Municipal. Le 27 Ventôse an 13.¹⁸

J. Adriaens, maire. Joan(ne)s B(aptis)te Devleesschauwer, adj(oin)t, P:J Demaree, Carel Verplancke, Pieter Clarisse, Marcus Demeulenaere, B: Dekoninck, Pieter Respeel, Hubertus Vanhoutte, Jan Logge.

Links: ovaalvormige stempel van de gemeente Zedelgem (*Mairie de Zedelgem*)

In 1807 overlijdt Jacobus Deketelaere, ex-grootvader, maar vooral eigenaar van de hoeve Demarée, wat de verdeling van de goederen met zich meebrengt. Een tweede prekadastraal

¹⁸ 18 maart 1805

document voor Zedelgem uit 1810¹⁹ meldt enerzijds dat Josephus Adriaens eigenaar wordt van zijn pachthoeve en anderzijds dat de hoeve Demarée intussen eigendom van Petrus Vanpoucke is geworden, die bovendien de hoeve zelf exploiteerde. Hierbij dient ook opgemerkt te worden dat Isabella Deketelaere, ook dochter van de voormelde en wijlen Jacobus Deketelaere, weduwe is geworden. Zij was met molenaar Petrus Lievens getrouwd, die in 1807 overleed. Deze weduwe hertrouwde met Petrus Vanpoucke²⁰, de nieuwe molenaar op de Zedelgemse Dorpsmolen.

Door het overlijden van zijn eerste vrouw Joanna Strubbe, het overlijden en de verdeling van de goederen van Jacobus Deketelaere en het tweede huwelijk van Isabella Deketelaere met Petrus Vanpoucke lagen ongetwijfeld samen aan de basis van de emigratie van Petrus Josephus Demarée in 1810 naar Torhout (Revinze). Dit was meteen het einde van vijftien jaar Demarées in Zedelgem en het inluiden van zeventig jaar Demarées in Torhout²¹.

¹⁹ RAB, Gemeentearchief Zedelgem, nr. 107 en Kaarten en Plannen, microfilm 113

²⁰ Petrus Vanpoucke was in 1778 in Oudenburg geboren en huwde met Isabella Deketelaere op 15 juli 1808. Isabella was in 1761 geboren.

²¹ **Stamboom Demar(r)é(e)(z)** : Jan f(iliu)s Jan komt voor de eerste keer in 1593 in Meulebeke voor. Bijna alle (West-)Vlaamse naamgenoten stammen van deze Jan af. Eind 18de eeuw wordt een nieuwe schrijfwijze vastgesteld: Dumarey, een familienaam die vooral in de streek Oudenburg-Gistel-Oostende frequent voorkomt. Deze naamdragers kunnen voorlopig niet met de Meulebeekse Demarés worden ingepast.

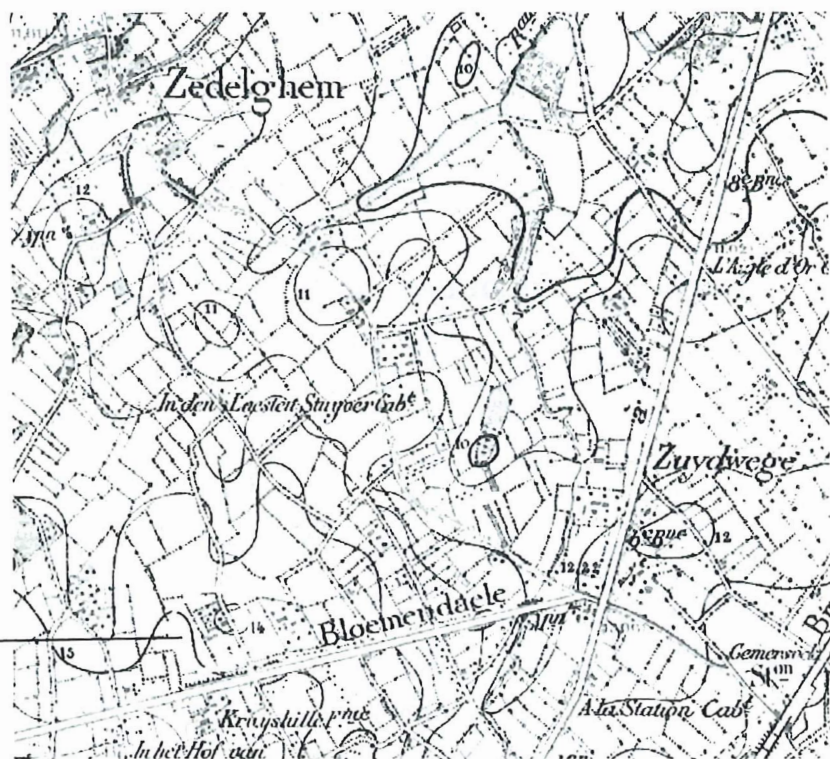
159	Joseph Adriaen	42	thoumont
	Maria v. Kiblaer	42	22
	fr. adriaen	18	22
	Carol adriaen	15	22 4
	Victoria adriaen	13	22
	barbara adriaen	23	thoumont
	bernant yermanuel	33	S. George
	Jacobus adriaen	19	25
160	Peter Demarée	47	Jacob D. Deketelaere
	Maria Anna Maertens	36	Loppem
	Thoumont	36	Lichtenvelde

Fragment uit de volkstelling van Zedelgem uit 1806-07²².

Aan de hoeve van het gezin Petrus Josephus en Maria Anna Demarée-Maertens was het volgnummer 160 toegekend. In de tweede kolom zijn de leeftijden van de echtgenoten vermeld: 42 en 36 jaar, terwijl de derde kolom de afkomst van de echtgenoten opgeeft: Sint-Michiels en Loppem. In dezelfde tweede en derde kolom is de naam van *Jacob Deketelaere* ertussen genoteerd: hij was de eigenaar. Josephus en Anna Adriaens-Deketelaere woonden samen met hun kinderen, knechten en meiden op de naburige hoeve onder het nummer 159 (zie bovenstaand archiefstukje).

Jos Demarée
Kasteelhoevestraat 9
8200 Sint-Andries

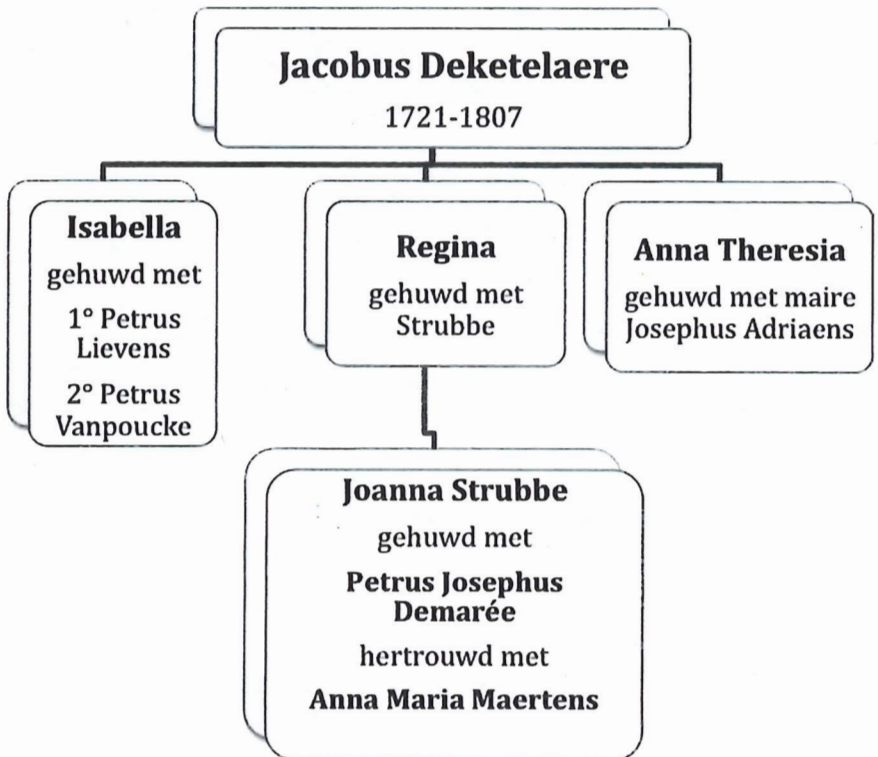
²² RAB, Gemeentearchief Zedelgem, nr. 66 (filmrol nr. 53)-Bevolking an VIII van de Franse Tijd

Fragment uit de stafkaart van 1872, met aanduiding van de hoeve

→ Hoeve van Jacobus Deketelaere, geëxploiteerd door Petrus Josephus Demarée-Strubbe/Maertens

Bijlage: Schematische voorstelling van de verwantschappen van de besproken personen

Op de boekenplank

Verplichte tewerkstelling in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog

Over de tewerkstelling van Vlaamse arbeidskrachten in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog is al heel wat geschreven. Voor 6 oktober 1942 ronselde de Duitse bezetter arbeiders via z'n Werbestellen en op vrijwillige basis. Daarna werden de Vlaamse jonge mannen verplicht in de Duitse economie mee te draaien. Uiteraard weigerde een aantal onder hen een contract te ondertekenen en doken onder. Weer anderen poogden met een nepattest te ontsnappen aan de dwangmaatregel. Sommige weigeraars werden echter gesnapt, vaak door Vlaamse Wachters (collaborateurs) en weggevoerd naar Duitse kampen. Over deze pechvogels handelt het recent verschenen boek *De weggevoerden* van Mieke Dejaegher. Zij vertelt het relaas van de weggevoerden Baziel Kindt (Eperlecques), Oscar Verbeke, Gabriël D'hont (Berlijn), Marcel Claeys en André Vandewiele (Maagdenburg), Florent Strobbe (Kiel), Gilbert Cuvelier (Berlijn). Eén rode draad doorkruist deze verhalen: lang na de feiten hadden alle hoofdrolspelers het nog erg moeilijk over hun oorlogsbelevissen in Duitsland te praten.

Over hetzelfde onderwerp schrijft ook de Ruddervoordse Anne-Marie Goethals in haar boek *Verplichte arbeid in Duitsland 1942-1945. Getuigenis van een weggevoerde arbeider*. Over de inhoud van dit werk houdt de auteur een lezing voor onze heemkundige kring op vrijdag 16 oktober e.k. aan de hand van een powerpointmontage. De uitgave werd opgebouwd rond nog bewaarde brieven die haar vader Lucien Goethals tijdens de oorlog naar het thuisfront in Ruddervoerde stuurde vanuit Braunschweig waar hij in de Volkswagenfabrieken tewerkgesteld was, samen met een aantal andere Ruddervoordenaren zoals Gerard Descheemaeker, Roger Devos, Sylvain Govaert, Herman Puype, Godfried Rotsaert, Jerome Sabbe, Julien Vandeputte, Michiel Vaneghem en Charles Werbrouck. Zij waren collectief gedwongen te tekenen voor Duitsland als werknemers van de drie

fabrieken-Claeys te Zedelgem van Leon, Alidor, Aimé en Remi. Julien Vandeputte en Gerard Descheemaecker stierven van ontbering in de werkkampen. Hoofrolspeler Lucien Goethals werd op 30 oktober 1942 gedeporteerd. Pas in mei 1945 was hij weer thuis. Hij had er toen een ononderbroken termijn van 30 maanden Duitsland op zitten. Verlof zat er voor hem niet in, omdat anderen voor hem te vaak niet teruggekeerd waren naar de Heimat.

Ook onze Zedelgemse deelgemeenten telden talrijke verplicht tewerkgestelden. Veldegemnaar Marcel Delacluyse meldde zich in 1944 na zijn verlof niet meer aan, werd gearresteerd en gedeporteerd. In Hallendorf waar hij dwangarbeid verrichtte en mishandeld werd, overleed hij op 9 november 1944. Na een voorlopige begrafenis in Duitsland, werd hij einde 1948 gerepatriëerd en op 6 januari 1949 herbegraven in Veldegem in het erepark van de oud-strijders.

De studie van de vrijwillige tewerkstelling staat echter nog in de kinderschoenen. Het blijft voorlopig nog een gevaarlijk onderwerp voor vorsers.

DE JAEGHER, MIEKE, *De weggevoerden. Oorlogsverhalen van gewone mensen*. Leuven, Van Haelewyck, 2009. 216 blz.

GOETHALS, A.M., *Verplichte arbeid in Duitsland 1942-1945. Getuigenis over de verplichte tewerkstelling in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog*. Ruddervoorde, Heemkundige Kring, s.d. 155 blz. (te verkrijgen bij de auteur: Terluchtstraat 9, 8021 Ruddervoorde).

**VERPLICHTE TEWERKSTELLING IN DUITSLAND TIJDENS
DE TWEDE WERELDOORLOG**

(aan de hand van een getuigenis van Lucien Goethals)

door ANNE-MARIE GOETHALS

zaal 't KLOOSTERHOF (Kerkplein 4 te Zedelgem)

Victor Scheuremans (Loppem) baat een straf café uit

Victor Scheuremans, uitbater van de alombekende bruine kroeg Sint-Maarten te Loppem, werd opgenomen in het boek *100 X straffe cafés in Vlaanderen* van Bruno Loockx. De verzameling merkwaaardige kroegen in Vlaanderen werd in 2008 al uitgegeven bij Lannoo te Tielt en telt 212 pagina's.

Onze heemkundige kring viert z'n 30-jarige bestaan in het bovengenoemde, oude Loppemse café op 14 november e.k.

De “schoolse herinneringen” van oud-Zedelgemenaar Daniël Vanhoutte

Leuk om lezen, maar terzelfder tijd fijn en diepzinnig zijn de *Schoolse herinneringen* van oud-Zedelgemenaar Daniël Vanhoutte (° 1942). Daarin beschrijft de leraar klassieke talen en oud-directeur van het Sint-Rembertcollege te Torhout niet alleen zijn beroepsloopbaan, maar ook zijn ervaringen met de diverse onderwijscomponenten waarmee hij heeft te maken gehad en de onderwijsvormen en –instellingen waarin hij heeft gefungeerd. Hoewel hij in zijn dubbelbodemige titel een mogelijke kritiek van “schoolmeesterachtige” aanpak pareert, moeten we toegeven dat deze herinneringen er helemaal wars van zijn. De tijdsspanne die in de brochure aan bod komt omvat de jaren 1946-1997.

In de aanvangsbladzijden komen uiteraard de beide Zedelgemse lagere scholen aan bod. Zijn eerste schoolervaring dateert van september 1946 in de “bewaarschool” van de zusters van Heule in Zedelgem-dorp. Zelfs de zusters Marie-Veronica en Marie-Astrid weet hij nog voor de geest te halen.

“Marie-Astrid was wat ouder en ook wat baziger. Bij haar leerden we het kruisteken en het weesgegroetje en wat ingewikkelde knutselwerkjes tegen de grote dag van de jaarlijkse expositie in juni. Maar er heerste in haar klas ook een discipline waar geen speling op zat, te beginnen met het ordentelijk in de rij gaan staan voordat we het klaslokaal binnen mochten. Maar al met al was zuster Marie-Astrid een uitstekende kleuterjuf, die in Zedelgem vele jaren dienst gedaan heeft en bij de bevolking graag gezien was.”

Bij de “frères” doorliep Daniël Vanhoutte de klassen van de “heel bekwame en toegewijde leerkrachten Gaston Verbandt, André Pollentier, frère Sérafin en frère Grégoire.”

Hoewel hij goed leerde, droomde de auteur toch van een “vakschoolopleiding”. Maar zowel de frères als de onderpastoor van Zedelgem zagen in hem een roeping. “Van twee kanten werden mijn brave ouders nu benaderd om mij niet naar de vakschool maar naar

Schoolse herinneringen

Dauid Vankeute

Schoengroep Sint-Rembert
Bruggestraat 23
3820 Torhout

'het college' te sturen...De broeders deden daarvoor een beroep op hun professionele ronselaar, de in die tijd beroemde en beruchte frère Theodoor, een blozende knaap met gulle lach en volle stem die met graagte rond vier uur in de namiddag aan tafel bijschoof om enkele stevige boterhammen met boerenhesp naar binnen te werken."

Toch bleek er bij de auteur geen roeping te bespeuren en na een week in het studiehuis van de Xaverianen te Torhout, werd hij externe leerling van de zesde Latijnse aan het Sint-Jozefsinstituut, school waar hij later zelf leraar en directeur zou worden.

Mooie, diepgaande beschouwingen wijdt de schrijver nog aan de vernieuwde onderwijsvormen (VSO en eenheidstype), de schoolpolitiek in het Vrij Katholiek Onderwijs, het tijdsclimaat dat ook voor het onderwijs zo bepalend is, de leerlingen en hun ouders en ten slotte de leerkrachten en de directiefunctie zelf.

Spijtig dat deze boeiende *Schoolse herinneringen* slechts in de beperkte kring van het Torhoutse onderwijs zijn verspreid. Ze verdienen een groter leespubliek, want ook de Zedelgemnaren biedt deze brochure heel wat boeiende bladzijden.

VANHOUTTE, DANIEL. *Schoolse herinneringen*, Torhout, Scholengroep Sint-Rembert, 2009. 49 blz. Te bestellen bij Daniël Vanhoutte, Driekoningenstraat 86, 8820 Torhout; tel. 050-213858; daniel_vanhoutte@msn.com De opbrengst gaat naar een goed doel.

B.D.

Activiteiten

DF-Veldegem nodigt uit

Zaterdag 10 oktober: bezoek aan Virgo Fidelis te Torhout, een revelatie van natuur, mystiek en heerlijkheid in een oase van groen. Zuster Marie-Dominique laat ons kennismaken met de architectuur van het gebouwencomplex van de hand van Arthur De Geyter. Daarna gegidste natuurhistorische wandeling door het domein met André Vanhevel.

Afspraak om 14.00 uur op het parkeerterrein aan de ingang van het domein. Einde: 17.00 uur. Iedereen welkom. DF-leden betalen 3,00 euro, anderen 5 euro.

B.D.

Vrijdag 27 november 2009 om 20.00 uur
in 't Kloosterhof

Geert HOORNAERT
(secretaris Heemkunde West-Vlaanderen)

spreekt over

SCHANDPALEN IN WEST-VLAANDEREN
(met beeldmontage)

Gratis toegang

Organisatie Heemkundige Kring Pastoor Ronse i.s.m.
Davidsfonds Zedelgem

(*) Tijdens de middeleeuwen kon een misdadiger een schandstraf krijgen. Eén van de bekendste straffen was het kluisteren aan de schandpaal. In verschillende West-Vlaamse dorpen zijn dergelijke palen nog bewaard.

zaterdag 14 november 2009
HEEMKUNDIGE KRING PASTOOR RONSE 30 JAAR
FEESTPROGRAMMA

Om 17.00 uur: in de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem:
herdenkingsmis voor Victor Deceuninck (br. Filip C.F.X.)

Om 18.15 uur: ontvangst op het gemeentehuis

- Toespraken
- Muzikale intermezzi door Liliane Vanroose op accordeon
- Receptie aangeboden door het gemeentebestuur

Om 19.30 uur: in café Sint-Maarten (Loppem)

- feestmaal (koud buffet),
- powerpointmontage over menukaarten
- tweede optreden van Liliane Vanroose

Tijdens het weekend: dubbeltentoonstelling

1° Selectie van menukaarten uit de periode 1875-1925 (verz. Géry Cappon) in het kader van de "Week van de Smaak"

2° Selectie van ansichtkaarten en foto's van de vier deelgemeenten tijdens de beide wereldoorlogen (verz. Filip Caerels). (in het kader van 11 november)

Inschrijven door overschrijving van 20,00 euro p.p. op
rek. 001-0771018-41 van de Heemkundige Kring Pastoor Ronse
Zedelgem, met vermelding "feestmaal".

Meld uw komst met de hierbijgevoegde inschrijvingskaart
voor 11 november 2009.

